

Field : Journalism

Type : Research Article

Received: 31.07.2019 - *Accepted*: 22.12.2019

Alman Ve Türk Basınında Milliyetçilik: Mesut Özil'in Almanya Milli Takımı'ndan Ayrılmasının Ardından Yayımlanan Haberlere Yönelik İçerik Analizi

Büşra Fadim SARIKAYA

Türk-Alman Üniversitesi, Kültür ve İletişim Bilimleri Bölümü, İstanbul, TÜRKİYE

Email: bsarikaya123@gmail.com

Öz

Milliyetçilik söylemi, tüm toplumsal pratikler içerisinde kendisine yer bulduğu gibi medyada da hatırı sayılır bir şekilde konuşlanmıştır. Medya, egemen ideolojinin savunuculuğunu yaparken, ötekileştirme pratiklerini de söylemsel olarak kullanır ve iktidar dışında kalan kesimler bu pratikler aracılığı ile çoğunlukla yok sayılır. Milliyetçilik bir söylemsel alan olarak ele alındığında bu söylemsel alanın inşa ve yeniden üretimini gündelik yaşam pratikleri içerisinde aramak gerekir. Dolayısıyla birer gündelik yaşam pratiği olarak medya yayınları da milliyetçilik söyleminin inşası, yeniden üretimi, meşrulaştırılması ve doğallaştırılmasında önemli unsurlar olarak ortaya çıkmaktadır. Medyanın dilsel kullanımlarını içeren iletişim ve etkileşim biçimleri ayrımcılıkların yol açtığı biz ve onlar ikiliğinin yeniden kurulmasına olanak sağlar. Gündelik yaşamın söylemini ve kitlelerin düşüncelerini belirleyen medya, ırkçı ideolojik bir söyleme sahiptir. Bu söylemi hayata geçirirken normal hatta olağan bir şekilde kitleleri ayrıştıran medya, özellikle de etnik sorunların çözümsüz kalmasında önemli bir rol oynar. Özellikle popüler futbol kültürü, kitleleri harekete geçirebilme gücünün yanı sıra homojen bir topluluk kurgusu etrafında şekillenen ve karşıtlıklar üzerine kurulu bir yapıya sahip olan milliyetçilikle eklenerek, belirli söylemlerin dolaşıma girmesine neden olur. Bu bağlamda milliyetçilik söyleminin en etkili şekilde meydana gelen futbol kültürünü ele alarak, geçtiğimiz temmuz ayında Almanya Milli Takımı'ndan ayrıldığını açıklayan Mesut Özil hakkında hem Alman hem de Türk basınında yer alan haberler eleştirel içerik analizi yöntemiyle ele alınmıştır.

Anahtar Kelimeler: Milliyetçilik, Alman basını, Türk basını, Medya, Mesut Özil, Almanya Milli Takımı

Nationalism in The German and Turkish Press: Content Analysis of The News Released After Mesut Özil's Separation from the German National Team

Abstract

The discourse of nationalism is located in the media as well as in all social practices. While the media advocates the dominant ideology, it uses discursive practices otherly, and those outside the power are mostly ignored by these practices. Considering nationalism as a discursive field, it is necessary to search for the construction and reproduction of this discursive field in everyday life practices. Therefore, media broadcasts as everyday life practices also appear as important elements in the construction, reproduction, legitimation and naturalization of the discourse of nationalism. The forms of communication and interaction involving the linguistic uses of the media allow us to re-establish the dichotomy that we and the duality caused by discrimination. The discourse of everyday life and the thoughts of the masses have a racist ideological discourse. The media, which normally distinguishes the masses while carrying out this discourse, play an important role in the resolution of ethnic problems. Especially popular football culture, combined with nationalism, which is shaped around a homogeneous community fiction and which has a structure based on contradictions as well as the power to mobilize the masses, causes certain discourses to circulate. In this context, the most effective way in which the discourse of nationalism took place in late July, Mesut Özil, who explained that he had left the German national team in the German press and the Turkish press, was handled with the method of critical discourse analysis.

Keywords: Natioanlism, German Press, Turkish Press, Media, Mesut Özil, German National Team

1. Giriş

Mayıs 2018’de İngiltere’nin başkenti Londra’da Cumhurbaşkanı Erdoğan ile biraraya gelerek basına poz veren dünyaca ünlü futbolcular Mesut Özil, Cenk Tosun ve İlkay Gündoğan hem Alman hem de Türk medyasında ciddi anlamda yer almıştır. Alman basınında daha fazla Mesut Özil’in ve İlkay Gündoğan’ın eleştirel bir şekilde lanse edilmesinin nedeni ise, bu iki futbolcunun o dönemde Almanya Milli Takımı oyuncular olmalarıydı.

Ardından başlayan Dünya Kupası grup elemelerinde önceki yıllara nazaran kötü bir performans sergileyerek, erkenden kupaya veda etmek zorunda kalan Almanya Milli Takımı özellikle Alman toplumu tarafından sert bir şekilde sosyal medya mecraları üzerinden eleştirilmiştir. Eleştirenlerin çoğuna göre milli takımın başarısızlığı, takım ruhunun eksikliğine bağlanırken, bir diğer kısım ise, Mesut Özil ve İlkay Gündoğan’ı Cumhurbaşkanı Erdoğan’la poz vererek, seçim kampanyasının birer parçası olmakla suçlamıştır. Kısa süre içinde çığ gibi büyüyen bu suçlamalar basına da yansımış, İlkay Gündoğan ve Mesut Özil’den bir açıklamanın gelmesi dört gözle beklenmiştir. Özil’in aksine Gündoğan basının baskısına daha fazla sessiz kalamamış, yazılı bir açıklamayla Cumhurbaşkanı’yla vermiş olduğu pozun siyasetle bir ilgisi olmadığını dile getirmiş ve yanlış anlaşılmalara sebebiyet verdiği için dolayı Alman toplumundan özür dilemişti (Die Welt, 2018). Gündoğan’ın bu basın açıklamasının ardından gözler Mesut Özil’e çevrilmişti. Fakat tüm baskılara rağmen Özil sessizliğini korudu ve son olarak 22.07.2018 tarihinde hem Twitter hem Instagram hesabından yazılı bir açıklama yaparak, Almanya Milli Takımı’ndan ayrıldığını ilan etti. Milli takım teknik direktörü Jogi Löw’den habersiz bu açıklamayı yayımlamış olması da Alman toplumu tarafından sert bir şekilde eleştirildi. Basın açıklamasında ırkçılık ve nefret söylemlerine de değinen Özil, Almanya’da yeni bir furya yaratarak özellikle sosyal medyada #MeTwo hashtagin açılması ve bu hashtag altına binlerce göçmen kökenli Alman vatandaşın zaman zaman ırkçı ve milliyetçi söylemlerine maruz kaldıklarını açık bir şekilde ifade etmelerine yol açmıştır. Nitekim Mesut Özil’in yapmış olduğu bu açıklama Türk ve Alman basınına yakından takip edilmiş, bir süreliğine de ciddi anlamda gündem olmuştur.

Bu çalışma kapsamında ise 22.07.2018 akşamında sosyal medya hesaplarından milli takımdan ayrıldığını duyuran Mesut Özil’in bu kararı hem Alman hem de Türk basını tarafından milliyetçilik söylemi göz önünde bulundurularak incelenecektir. Toplumun algısını daha net bir şekilde anlayabilmek adına ise kamuoyu oluşumunda etkin rol oynayan iki etkili basın organının 23 -27 Temmuz 2018 tarihleri arasında internet sitelerinde yer alan haberler değerlendirilecektir. Bu bağlamda Almanya’da Bild gazetesinin internet sitesi olan www.bild.de ve Türkiye’de Hürriyet gazetesinin internet sitesi olan www.hurriyet.com.tr üzerinden yayımlanan haberler ele alınacaktır.

1.1 Problem

Kamuoyu oluşumunda önemli rol oynayan basın, toplumları ciddi anlamda yönlendirme gücüne sahiptir. Özellikle son yıllarda yükselişe geçen milliyetçilik duygusu, toplumların ve ülkelerin birbirinden iyice uzaklaşmasına ve kendi içine kanpanık olmasına neden olmaktadır. Özellikle popüler kültürün bir ürünü olarak futbol; milliyetçiliğin inşa edildiği ve ötekileştirme pratiklerinin yoğun olarak kullanıldığı alanlardan birini oluşturur. Milliyetçi ve cinsiyetçi söylemleri yeniden üretmesinin yanı sıra biz-onlar ayrımının da net bir şekilde derinleşmesine olanak sağlayan futbol olgusu, milli kimliklerin mücadele alanı olarak görülmekte ve medya organları aracılığıyla kitlelere aktarılmaktadır.

Almanya Milli Takımı'nın 2018 Dünya Kupası grup elemelerinden çıkamaması ve bu sebepten dolayı kupaya erken veda etmek zorunda kalması, takımın yeterince birlik duygusunun olmadığı ve buna Mesut Özil'in Cumhurbaşkanı Erdoğan'la Londra'da çekilmiş olan fotoğrafın sebep olduğu düşüncesi basında sıkça yer almaya başladı. İkili ilişkilerin olumsuzlaşması ilk etapta basına yansımaktadır. Özellikle Mesut Özil'in Almanya Milli Takımı'ndan ırkçı söylemlere maruz kaldığı gerekçesiyle ayrıldığını açıklaması ve bunun ardından basında yer alan haber başlıkları iki ülke arasındaki ilişki düzeyinin de bir yansımasıdır.

1.2 Amaç

Araştırmanın amacı, 22 Temmuz 2018'de sosyal medya hesaplarından ırkçı söylemlere maruz kaldığını gerekçe göstererek Almanya Milli Takımı'ndan ayrıldığını açıklayan Mesut Özil'in bu kararının Alman ve Türk basınında milliyetçilik söylemini göz önünde bulundurarak ne şekilde algılandığını anlamak ve açıklamak, kullanılan haber dilini, ele alınan haberlerin başlıkları ve spotları inceleyerek değerlendirmektir.

1.3 Önem

Günümüzde artık üçüncü neslin yaşadığı Almanya, Türklerin ikinci vatanı haline geldi. Türk-Alman ilişkileri son zamanda yaşanan siyasi sıkıntılar sebebiyle zaman zaman gerilemeye uğrasa da, iki ülke arasında tarihi bir geçmiş bulunuyor. Alman toplumunun Türkiye hakkındaki olumsuz düşüncenin sebebini anlayabilmek için, Alman basınına yakından takip etmek şarttır. Son yıllarda Almanya'da yükselen Türk düşmanlığının nedenlerini anlayabilmek adına ise, Alman basınında Türkiye hakkında yazılan haberleri incelemek gerekir. Bu bağlamda 22 Temmuz 2018'de Almanya Milli Takımı'ndan ayrıldığını ilan eden Mesut Özil hakkında yayımlanan haberlerin milliyetçilik söylemi üzerinden incelenmesi, Alman toplumunda mevcut olan Türkiye algısını ve Türk toplumunda mevcut Almanya algısını anlayabilmek için önem taşımaktadır.

1.4 Varsayımlar

Araştırmanın varsayımı Mesut Özil'in Almanya Milli Takımı'ndan ayrıldıktan sonra Alman basınının milliyetçi söylemden uzak durduğu bunun aksine ise Türk basınında milliyetçi söyleminin üretildiği, Alman basını Özil'in ayrılma kararını anlayabilmek adına özeleştiri içeren haber yayımladığı, Türk basınında ise özeleştirin yapılmadığı ve son olarak da Alman basınında ele alınan konuyla ilgili daha fazla haberin yer aldığıdır.

1.5 Evren ve Sınırlılıklar

Araştırmanın evreni Alman kamuoyu oluşumunda etkin rol oynayan en yüksek tirajlı Bild gazetesinin internet sitesi ve Bild gazetesi kıstası olan Hürriyet gazetesinin internet sitesidir. Kamuoyu oluşumunu en etkili bir şekilde belirleyen bu iki gazete iki toplumun genel bakış açılarını daha net bir şekilde anlayabilmek adına seçilmiştir. Mesut Özil Almanya Milli Takımı'ndan ayrıldığını 22 Temmuz 2018 akşamında sosyal medya hesaplarında açıkladı. Bu nedenle 23 Temmuz ila 27 Temmuz 2018 arasında iki basın organında konuyla ilgili yer alan haberler ele alınmıştır. Bild gazetesinin internet sitesinden 10, Hürriyet gazetesinin internet sitesinden ise 8 haber araştırmaya dahil edilmiştir.

1.6 Yöntem

Mesut Özil'in milli takımdan ayrılma kararının Alman ve Türk basınında milliyetçilik söylemi göz önünde bulundurarak nasıl ele alındığını anlamak için, seçilen 2 yayın grubunun konuyla ilgili yayımladıkları haberlerin dili, atılan başlıklar ve yazılan spotlar çerçevesinde içerik analizi yaparak değerlendirilmiştir.

2. Milliyetçilik Söylemi ve Medya

Milli kimliğin kendisini ifade etmek için yüksek teknoloji toplumlarda yeni araçlara başvurduğunu ifade eden Hobsbawm, modern kitlesel medyanın bu konuda öncü olduğunu söylemektedir. Popüler ideolojiler aracılığıyla kitlesel medya, toplumu standartlaştırıp homojen bir yapı haline getirirken, bir taraftan da özel çıkar sahipleri ve devletler tarafından maksatlı propaganda aracı olarak kullanılabilir.

Toplumsal alan içerisinde, iktidar ilişkileri bağlamında, öznenin kendisini ifade etmesi sorunu kendisini ,öteki'den farklılaştırması ile başlamaktadır; toplumsal kimlik „bazı insanlarla neyin ortak olduğuna ve başkalarından neyin farklılaştığına ilişkin bir ait olma sorunudur” (Weeks, 1998: 85). Toplumsal yaşam içinde öznenin belli bir gruba aidiyeti onun kendi imgesini yakalayabilmesinin yolunu açar. Toplumsal yapı içerisinde farklı kimliklerin var olması bu sebepten dolayı kaçınılmazdır. ,Ötekilik'ler olarak kimlikler toplumsal yaşamın işleyişinin vazgeçilmez parçalarıdır. Bireyler ve gruplar,

kendi kimliklerini yalnız kültür ve tarihleriyle değil, öteki varlıklara karşı algılamak eğilimi gösterdikleri için, karşıtlık kaçınılmazdır. Ancak bu karşıtlık olumsuz değil, olumlu bir karşıtlıktır ve farklı kimliklerin kendisini ifade etmesi olanağını sağlar (Çoban, 2018).

İktidar toplumsal bütünlük kurgusu bakımından, azınlık kimliklerini reddeden saldırgan bir yapılanıma sahiptir, bu kurgusal bütünlüğün gerçekleştirilebilmesi için tüm diğer kimliklerin asimile edilmesi, ,öteki'nin düşman olarak kabul edilmesi ve sonrasında yok edilmesi gerekmektedir. ,Öteki'nin yok edilmesi istemi ise öznenin kendi eksikliğini giderme isteminden kaynaklanmaktadır. Bu yaklaşım toplumu tektipleştirmek ve tek kimliğin geçerli olduğu yani toplumun homojenleşerek yok olduğu bir duruma gönderme yapmaktadır(Çoban, 2018).

Medya, çoğu yurttaşın yaşamının olağan bir boyutunu oluşturan özel alanlar ile kamusal ve milli alanlar arasındaki ayrımları yıkma potansiyeli bakımından maksatlı propagandadan daha etkilidir (Hobsbawm: 170). Medyanın dilsel kullanımlarını içeren iletişim ve etkileşim biçimleri, hem ayrımcılıkların yol açtığı biz ve onlar ikiliğinin yeniden kurulmasına olanak sağlar hem de bu ikilikleri yok etmeye yönelik kışkırtıcı performansların ortaya çıkmasına ve bu sürece katılmasına izin verir. Gündelik yaşamın söylemini ve kitlelerin düşüncelerini belirleyen medya, ırkçı ideolojik bir söyleme sahiptir.

Medyadaki milliyetçi söylemler aracılığı ile bireyler arasında milli benlik bilinci güçlendirilirken, ulus devletlerin milliyetçiliği birincil olarak kitle iletişim aracılığı ile dayatması, medyanın milliyetçi yapısına işaret etmektedir. Diğer taraftan kitle iletişim araçlarının tarafsız ve objektif olduğu iddiasıyla milliyetçi söylemlerin yine bu araçlar vasıtasıyla açığa çıkması arasında net bir çizgi çizmek oldukça zordur.

Metinlerin arasında gömülü ve olan 'biz' mantığını ifade eden mesajlar aracılığı ile milliyetçilik kendisine medyada önemli bir yer bulmuştur. Bu anlamda kitle iletişim kanalları aracılığı ile milliyetçiliğin yeniden üretimi dikkat çekici ve incelemeye değerdir (Oishi, 2008: 5-17). Tüm bunların ışığında egemen medya, milliyetçi akımların müdahil olduğu toplumsal olayları temsil ederken milliyetçiliğin ön kabullerini ve kalıplarını verili olarak kabul etmekte ve etnik/milli kimlikleri sabit kimlikler halinde nesneleştirmektedir. Milliyetçiliği 'herşeyden önce bilincimize bir şekil veren, dünyayı anlamlandırmamızı sağlayan bir söylem; başka bir deyişle, toplu kimliklerimizi belirleyen, günlük konuşmalarımızı, davranış ve tutumlarımızı yönlendiren bir görme ve yorumlama, bir algılama biçimi' olarak tarif eden Özkırmımlı, milliyetçi söylemin üç temel özelliğinden bahsetmektedir:

1- 'Bu söyleme göre, millet herşeyden önce gelir, milletin çıkar ve değerleri diğer tüm çıkar ve değerlerden üstündür;

2- Milliyetçilik söylemi, milleti tek meşruiyet kaynağı olarak görür, burada kastedilen yalnızca siyasi meşruiyet değildir, 'millet adına hareket etmek' normal koşullar altında

hoş görülmeyecek hatta suç sayılabilecek pek çok davranış ve eyleme göz yumulmasını sağlar;

3- Milliyetçilik söylemi dünyayı ikili kategorilere ayırır, biz ve onlar, dostlar ve düşmanlar gibi, başka bir deyişle kimlikler ve karşı-kimlikler üretir, ‘bizi’ ‘ötekilere’ göre tanımlar, kendinden bir türlü emin olamadığı için de bu ayrımı hep canlı tutar’ (Özkırımlı, 2008: 285).

3. Alman ve Türk Basımında Milliyetçilik: Mesut Özil’in Almanya Milli Takımı’ndan Ayrılmasının Ardından Yayımlanan Haberlere Yönelik İçerik Analizi

Çalışmanın bu bölümünde Alman Bild gazetesinin ve Hürriyet gazetesinin internet siteleri üzerinden, Mesut Özil’in ayrılma açıklamasının ardından yayımlanan haberlerin içerik analizi yöntemiyle değerlendirilmesi yapılacaktır. Çalışmanın sınırlılıklar kısmında da belirtildiği gibi, 23 Temmuz ila 27 Temmuz 2018 tarihleri arasında iki basın organında da Özil’le ilgili yayımlanan ikişer tane haber çalışmaya dahil edilmiştir, bu haberlerin sadece başlıkları içerik analizine tabi tutulmuştur.

Çalışmaya başlamadan önce ortaya konulan varsayımlar ise şu şekildedir:

1. Bild gazetesi milliyetçilik söyleminden uzak dururken, Hürriyet gazetesi daha fazla milliyetçilik söylemine yer vermiştir
2. Bild gazetesinde özeleştiriyeye yer verilirken, Hürriyet gazetesinde özeleştiriyeye yer verilmemiştir
3. Mesut Özil’in Almanya Milli Takımı’ndan ayrılmasından dolayı Bild gazetesi olayla ilgili daha fazla habere yer vermiştir
4. Olayın siyasi bir arka planının bulunmasından dolayı her iki gazetede de Cumhurbaşkanıyla Londra’da çekilen fotoğrafa atıfta bulunulmuştur

3.1 Bild Gazetesinde Mesut Özil’le ilgili Yayımlanan Haberler

Bild gazetesinin internet sitesinde Mesut Özil’in ayrılma kararıyla ilgili 23-27 Temmuz 2018 tarihleri arasında toplam 43 haber yayımlanmıştır. Buna ilişkin ilk haber 23 Temmuz 2018, yani istifasından bir gün sonra “Özil artık Almanya için oynamayacak“ (Özil spielt nicht mehr für Deutschland) başlığıyla yayımlanmıştır. Haberin üst başlığı ise “Erdoğan skandalından sonra istifa“ (Rücktritt nach Erdoğan Skandal) (Bild.de, 2018).

Bild gazetesi Mesut Özil’in Cumhurbaşkanı Erdoğan’la çektiği fotoğrafı başlığında skandal kelimesini kullanarak yayımlamıştır.

RÜCKTRITT NACH ERDOGAN-SKANDAL

Özil spielt nicht mehr für Deutschland

Aynı gün yayımlanan bir diğer haberin başlığı ise “Erdoğan basını Özil’i böyle alkışladı“ (So bejubelt die Erdoğan Presse jetzt Özil), üst başlığı ise “ İstifanın ardından“ (Nach Rücktritt) (Bild.de, 2018).

Bu haberin başlığında ise Bild gazetesi, Özil’in istifasının Türk basını tarafından alkışlanarak karşılandığını yazmıştır.

NACH RÜCKTRITT

So bejubelt die Erdogan-Presse jetzt Özil

24 Temmuz 2018’de bir diğer haber “Erdoğan Mesut Özil’i milli vatansever olarak övdü“ (Erdoğan lobt Özil als “national“ und “patriotisch“) başlığıyla ve “Geceyarısı telefon görüşmesi“ (Naechtlisches Telefonat) üst başlığıyla yayımlanmıştır. Bu haberin başlığına bir de Erdoğan’ın çekilen fotoğrafla ilgili yapmış olduğu yoruma yer verilmiştir. Cumhurbaşkanı’nın açıklamasına yer verilen başlıkta “Almanlar fotoğrafı kabul etsinler“ (Die Deutschen können sich mit unserem Foto abfinden) (Bild.de, 2018).

Bu haberin başlığında ilk defa milliyetçilik kavramı kullanılmıştır. Cumhurbaşkanı Erdoğan’ın sözlerine atıf yapılan bu haberin başlığında, Erdoğan’ın Mesut Özil’in milli takımdan istifa etmesini, milli bir duruş olarak takdir ettiği belirtilmiştir.

NÄCHTLICHES TELEFONAT

Erdogan lobt Özil als „national und patriotisch“

Der türkische Präsident weiter: „Die Deutschen können sich nicht mit unserem Foto abfinden“

Yine bir başka haberin başlığı “Erdoğan Özil’le hedefi Avrupa Şampiyonası mı?” (Will Erdoğan mit Özil die EM 2024 holen?), üst başlığı ise “Alman Futbol Federasyonu’na ırkçılık suçlaması“ (Rassismusvorwürfe an DFB) (Bild.de, 2018).

Bild gazetesinde yayımlanan bu haberde de diğerinde olduğu gibi yine Cumhurbaşkanı Erdoğan’a değinilmiştir. Aynı zamanda Erdoğan’ın açıklamasından bir alıntıya da yer verilmiştir.

RASSISMUS-VORWÜRFE GEGEN DFB

Will Erdogan mit Özil die EM 2024 holen?

25 Temmuz 2018 tarihinde Mesut Özil’in milli takımı bırakmasıyla ilgili ilk kez siyasilerin de olaya müdahil olduğunu belirten bir haber Bild gazetesinin internet sitesinde “Yeşiller Başkanı’na göre Özil’in istifasında Seehofer’in de suçu var“ (Grünen Chef gibt Seehofer Schuld an Özil Rücktritt) başlığıyla yayımlanmıştır. Haberin üst başlığı ise “Habeck içişleri bakanını eleştiriyor“ (Habeck kritisiert Innenminister) (Bild.de, 2018).

HABECK KRITISIERT INNENMINISTER

Grünen-Chef gibt Seehofer Schuld am Özil-Rücktritt

Bir diğer haberin başlığı ise “Yarıısından fazlası saçmalıkta“ (Mehr als die Haelfte war Blödsinn), üst başlığı da “Völler’den Özil açıklaması“ (Völler zu Özil Erklarung) (Bild.de, 2018).

Leverkusen futbol takımı başkanı Völler'in Mesut Özil'le ilgili yapmış olduğu açıklamaya yer verilmiştir. Völler'e göre, açıklamanın yarısından fazlası saçmalık. Völler, Mesut Özil'in ırkçılık suçlamalarını kabul etmiyor.

VÖLLER ZUR ÖZIL-ERKLÄRUNG

„Mehr als die Hälfte war Blödsinn“

26 Temmuz 2018 tarihinde yayımlanan bir haberin başlığı “Özil hesaplaşmasına Klopp'tan açıklama“ (Das sagt Klopp zu Özil Abrechnung), üst başlığı ise “Anlamıyorum“ (Ich verstehe es nicht) (Bild.de, 2018).

Alman teknik direktör Jürgen Klopp ise Mesut Özil'in suçlamalarını ve milli takımdan ayrılmasını anlamadığını açıkladı. Klopp da Özil'in ırkçılık suçlamalarıyla ilgili herhangi bir açıklama yapmadı.

„ICH VERSTEHE ES NICHT“

Das sagt Klopp zur Özil-Abrechnung

Bild gazetesinde Mesut Özil'in milli takımdan ayrılmasının ardından yayımlanan bir diğer haberin başlığı ise “Mesut Özil daha güzel bir vedalaşmayı haketti“ (Mesut Özil haette schöneren Abschied verdient), üst başlığı ise “Takım arkadaşı Petersen'den açıklama“ (DFB Kollege Petersen) (Bild.de, 2018).

Bu haberde bir özeleştiri bulunmaktadır. Takım arkadaşının açıklamalarına yer verilen bu haberde, Özil'in daha güzel bir vedalaşmayı hakettiğini ve futbola siyasetin karıştırıldığından dolayı üzüntü duyduğunu dile getirmiştir.

DFB-KOLLEGE PETERSEN

„Özil hätte schöneren Abschied verdient“

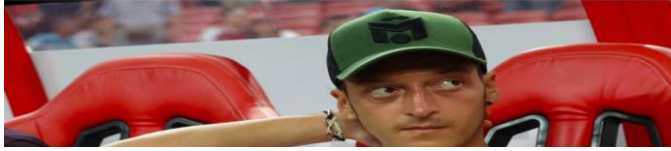
27 Temmuz 2018’de Özil’le ilgili yayımlanan bir haberin başlığı “Her şeyin sorumlusu Mesut Özil“ (Mesut Özil ist für alles selbst verantwortlich), üst başlığı ise “Löw’ün menajerinden Özil açıklaması“ Löw Manager Arslan) (Bild.de, 2018).

Bu haberde, milli takım teknik direktörü Jogi Löw’ün menajeri Arslan’ın açıklamasına yer verilmiştir. Arslan’a göre olayların tek sorumlusu Mesut Özil ve Londra’da Cumhurbaşkanı Erdoğan’la çektiği fotoğraf.

Çalışma kapsamında incelenen son haberin başlığı ise “Özil Arsenal taraftarına teşekkür etti“ (Özil bedankt sich bei Arsenal Fans), üst başlığı ise “İstifanın ardından sevgi dolu ilk paylaşım“ (Liebevoller Tweet nach Rücktritt) (Bild.de, 2018).

Bu haberde Mesut Özil’in Arsenal taraftarına afettiği teşekkür sözcüklerine yer verilmiştir. Milli takımından ayrılmasına rağmen Özil’in yanında olan ve ona desteğini esirgemeyen taraftara sosyal medya hesabından teşekkür eden Özil’in bu paylaşımı, Bild gazetesinde yer almıştır.

LIEBEVOLLER TWEET NACH 1. TEST **Özil bedankt sich bei Arsenal-Fans**

3.2 Hürriyet Gazetesi’nde Mesut Özil’le ilgili Yayımlanan Haberler

Hürriyet gazetesinin internet sitesinde Mesut Özil’in ayrılma kararıyla ilgili 23 ila 27 Temmuz 2018 tarihleri arasında toplam 29 haber yayımlanmıştır. Çalışma kapsamında belirtildiği gibi bir güne ait sadece ikişer haber incelemeye alınmıştır.

Bu bağlamda istifa ettiğini açıklamasının ardından 23 Temmuz 2018 tarihinde “Mesut Özil’in kararı Avrupa’yı sarstı!“ başlığı ve “Almanya’ya sırtını döndü“ alt başlığıyla hurriyet.com.tr adlı internet sitesinde bir haber yer almıştır (Hurriyet.com.tr, 2018).

Mesut Özil’in kararı Avrupa’yı sarstı! 'Almanya'ya sırtını döndü'

Aynı gün yayımlanan bir başka haberin başlığı ise “Almanya Milli Takımı’ndan Mesut Özil geçti“ (Hurriyet.com.tr, 2018).

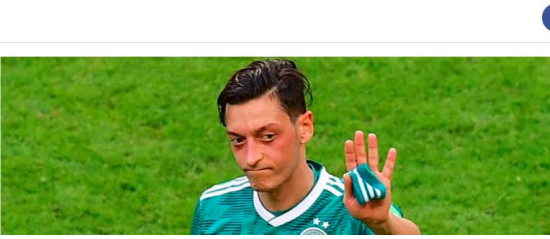
Almanya Milli Futbol Takımı'ndan Mesut Özil geçti

24 Temmuz 2018'de hurriyet.com.tr internet sitesinden yayımlanan bir diğer haberin başlığı "Sporda ırkçılık bitmiyor" (Hurriyet.com.tr, 2018).

Bu haberin başlığında Mesut Özil örneği üzerinden sporda ırkçılık olaylarına değinilmiştir.

Sporda ırkçılık bitmiyor

"Zonguldak'taki Mesut Özil tabelasının açılış töreni yapıldı" başlığıyla yayımlanan haberin resim kısmına kullanılan Türk bayrağı, milliyetçilik örneğidir (Hurriyet.com.tr). Türk kökenli Alman futbolcunun ailesinin Zonguldaklı olmasından dolayı Zonguldak halkı Özil'i benimsediği ve arkasında durduğu anlaşılmaktadır.

25 Temmuz 2018'de ise Mesut Özil'le ilgili Alanyaspor Teknik Direktörü Mesut Bakkal'ın Özil'le ilgili açıklamalarına yer verilmiştir. Başlıkta "Mesut güzel bir duruş sergiledi" sözlerinden alıntı yapılmıştır (Hurriyet.com.tr, 2018).

Bu haberde Türkiye'deki bir futbol hocasının da Mesut Özil'in arkasında durarak istifasını doğru bulduğu yazılmıştır.

Mesut Bakkal: "Mesut güzel bir duruş sergiledi"

International Journal of Cultural and Social Studies (IntJCSS), June, 2019; 5(2): 491-507

Aynı gün yayımlanan bir diğer haberin başlığı “Arsenal teknik direktörü Emery’den Mesut Özil’e destek“ (Hurriyet.com.tr, 2018).

Bir önceki haberde Türkiye’den bir teknik direktörün açıklamalarına yer verilirken bu haberde de İngiltere’de teknik direktörlüğü yapan Unai Emery’nin açıklamalarına yer verilmiştir. Emery de Mesut Bakkal gibi Özil’in arkasında durduğunu ve istifasında haklı olduğunu belirtmiştir.

Arsenal teknik direktörü Emery’den Mesut Özil’e destek

26 Temmuz 2018 tarihli Mesut Özil haberinin başlığı “Göksel Gümüşdağ: Mesur Özil’e yapılan ırkçılıktır, ayrımcılıktır“ (Hurriyet.com.tr, 2018).

Diğer iki haberde olduğu gibi Mesut Özil’in ırkçı ve ayrımcı tavırlara maruz kaldığı İstanbul Başakşehir Futbol Kulübü Başkanı Göksel Gümüşdağ tarafından da dile getirilmiştir.

Göksel Gümüşdağ: Mesut Özil'e yapılan ırkçılıktır, ayrımcılıktır

Diğer haberin başlığı “Başarısız olduğunda dışlandığımı hisseden sadece Mesut Özil değil“ (Hurriyet.com.tr, 2018).

Bu haberde futbolda ırkçılığa dikkat çekerek Mesut Özil’den önce de birçok sporcunun ırkçılık ve ayrımcılığa maruz kaldığı belirtilmiştir. Haberde özellikle etnik kimliği yüzünden Lukaku, Benzema ve Balotelli gibi futbolcuların da aynı şiddete maruz kaldığı yazılmıştır.

Başarısız olunca dışlandığını hisseden sadece Özil değil

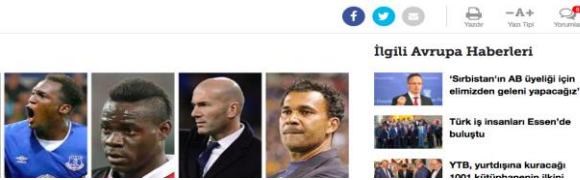

Bild gazetesinin internet sitesinin aksine Hürriyet’in internet sitesinde 27 Temmuz 2018 tarihinde Mesut Özil’in istifa açıklamasıyla ilgili herhangi bir habere rastlanmamıştır.

4. Sonuç

Dünya genelinde son yıllarda trend olan milliyetçilik duygusu toplumlar tarafından gün geçtikçe daha fazla benimsenmeye başlıyor. Özellikle Doğu'da başlayan iç savaş sebebiyle milyonlarca kişinin mülteci konumuna gelmesi ve Avrupa ülkelerine göç etmeleri toplumları ciddi anlamda huzursuz etmeye başlamış, milli duygu ve ırkçılık söylemlerinin yükselmesine sebep olmuştur.

Türk-Alman ilişkileri tarihi bir geçmişe sahip olsa da zaman zaman iki toplum arasında ciddi anlamda sürtüşmeler meydana gelmektedir. Bu sürtüşmeleri basında yansıyan haberler kapsamında incelemek ikili ilişkileri daha iyi anlayabilmek adına yol gösterici olabilmektedir. Türkiye ve Almanya arası ilişkilerin son yıllarda pek parlak olmadığı bir gerçektir. İki ülke arasındaki ses getiren kriz ise Mesut Özil'in Almanya Milli Takımı'nı bırakmasının ardından ortaya çıktı.

Mayıs 2018'de İngiltere'nin başkenti Londra'da Cumhurbaşkanı Erdoğan'la buluşup basına poz veren İlkay Gündoğan, Mesut Özil ve Cenk Tosun uzun süre basında tartışma konusu olmuştur. Ardından Dünya Kupası grup elemelerinden çıkamayan Almanya Milli Takımı ise Alman toplumunu ciddi anlamda hüsrana uğratmıştır. Basında başlayan türlü spekülasyonlar ve halkın ortak algısı sonucunda, İlkay Gündoğan ve Mesut Özil'in Cumhurbaşkanı'yla Londra'da çekilmiş olduğu pozun takım ruhunu zedelediği düşüncesi hüküm sürmüş, Alman toplumu iki milli takım oyuncusunu siyasi çıkarın bir parçası olmakla suçlamaya başlamıştır.

Toplumun ve basın baskılarına daha fazla sessiz kalamayan Gündoğan kısa süre sonra basın açıklaması yaparak Alman toplumundan özür dilemiş, Mesut Özil ise sessizliğini uzun süre koruduktan sonra 22 Temmuz 2018 akşamında sosyal medya hesabından Almanya Milli Takımı'ndan ayrıldığını açıklamıştır. Açıklamasında ırkçılığa uğradığını dile getiren Özil'e Türk basını anında sahip çıkmış, Cumhurbaşkanı bile Özil'in arkasında olduğunu dile getirmiştir.

Çalışmanın başında da belirtildiği gibi araştırmaya başlamadan önce dört ayrı varsayım belirlenmiştir. Bu bağlamda Bild Gazetesi milliyetçilik söyleminden uzak dururken, Hürriyet Gazetesi daha fazla milliyetçilik söylemine yer vermiştir varsayımı, ele alınan haberler kapsamında kısmen doğrulanmıştır. Bild Gazetesi bu hassas durumda çok fazla yorum katmamaya özen göstermiş ve yanlış anlaşılmalara sebebiyet verebilecek söylemlerden uzak durmuştur. Bild gazetesinde milliyetçi söyleminden uzak durmuş olsa da Türkiye'deki milliyetçilik söylemine dikkat çekmiştir. Özellikle "Erdoğan Mesut Özil'i milli vatansever olarak övdü" başlıklı haberde, Türk basınındaki milliyetçilik olgusuna dikkat çekilmiştir. Öte yandan Hürriyet gazetesinde yayımlanan "Zonguldak'taki Mesut Özil tabelasının açılış töreni yapıldı" başlıklı haberde milliyetçilik söylemine rastlanılmıştır. Haber resminde kullanılan Türk bayrağı bu varsayımı güçlendirmektedir. Aynı şekilde "Mesut Özil'in kararı Avrupa'yı sarstı!" başlıklı haberde milliyetçilik söylemi kullanıldığı tespit edilmiştir.

Bir diğ er varsayım olan Bild gazetesinde özeleştiriye yer verilirken, Hürriyet gazetesinde özeleştiri yapılmamıştır, ele alınan haberler kapsamında kısmen doğrulanmıştır. “Yeşiller Başkanı’na göre Özil’in istifasında Seehofer’in de suçu var“ başlıklı haberde Almanya içişleri bakanının krizi doğru yönetemediğine vurgu yapılmıştır. Fakat öte yandan Mesut Özil’in açıklamasını “gereksiz“ bulan futbol takımı başkanı Völler’in de açıklamasına yer verilmiştir. Hürriyet gazetesinde ise Özil’e ilişkin yayımlanan haberlerde özeleştiriye yer verilmediği aksine Almanya’yı ırkçılık ve milliyetçilikle suçlandığı saptanmıştır.

Mesut Özil’in Almanya Milli Takımı’ndan ayrılmasından dolayı Bild gazetesi olayla ilgili daha fazla habere yer vermiştir varsayımı da çalışma kapsamında doğrulanmıştır. Bild gazetesi olayla ilgili toplam 43 habere yer verirken, Hürriyet gazetesinde olayla ilgili o dönemde sadece 29 haber yer almıştır.

Olayın siyasi bir arka planının bulunmasından dolayı her iki gazetede de Cumhurbaşkanıyla Londra’da çekilen fotoğrafa atıfta bulunulmuştur varsayımı ele alınan haberler kapsamında doğrulanmıştır. Her iki gazete de en az bir kere Cumhurbaşkanı Erdoğan’la Londra’da çekilen fotoğrafa atıfta bulunmuş, Bild gazetesi bu duruma olumsuz yaklaşırken, Hürriyet gazetesi bu durumu olağan karşılamıştır.

Kaynakça

- Bild.de, Das sagt Klopp zu Özil Abrechnung, Ich verstehe es nicht, <https://www.bild.de/sport/fussball/juergen-klopp/sagt-zur-oezil-abrechnung-verstehe-es-nicht-56437906.bild.html>, (12.12.2018 tarihinde erişim sağlanmıştır)
- Bild.de, Erdoğan lobt Özil als national und patriotisch, Naechliches Telefonat, <https://www.bild.de/politik/ausland/recep-tayyip-erdogan/erdogan-stellt-sich-hinter-oezil-56412012.bild.html>, (14.12.2018 tarihinde erişim sağlanmıştır)
- Bild.de, Grünen Chef gibt Seehofer Schuld an Özil Rücktritt, Habeck kritisiert Innenminister, <https://www.bild.de/politik/inland/mesut-oezil/habeck-seehofer-56420394.bild.html>, (12.12.2018 tarihinde erişim sağlanmıştır)
- Bild.de, Mehr als die Haelfte war Blödsinn, Völler zu Özil Erklarung, <https://www.bild.de/sport/fussball/nationalmannschaft/rudi-voeller-bruder-mutlu-ueber-oezil-ruecktritt-56421746.bild.html>, (13.12.2018 tarihinde erişim sağlanmıştır)
- Bild.de, Mesut Özil ist für alles selbst verantwortlich, Löw Manager Arslan, <https://www.bild.de/sport/fussball/nationalmannschaft/oezil-ist-fuer-alles-selbstverantwortlich-56451052.bild.html>, (10.12.2018 tarihinde erişim sağlanmıştır)
- Bild.de, Özil bedankt sich bei Arsenal Fans, Liebevoller Tweet nach Rücktritt, <https://www.bild.de/sport/fussball/premierleague/bedankt-sich-bei-englischen-fans-56446862.bild.html>, (13.12.2018 tarihinde erişim sağlanmıştır)

- Bild.de, Özil haette schöneren Abschied verdient, DFB Kollege Petersen, <https://www.bild.de/sport/fussball/nils-petersen/oezil-haette-schoeneren-abschied-verdient-56432316.bild.html>, (14.12.2018 tarihinde erişim sağlanmıştır)
- Bild.de, Rücktritt nach Erdoğan Skandal, Özil spielt nicht mehr für Deutschland, <https://www.bild.de/sport/fussball/sport/mesut-oezil-tritt-nach-erdogan-ffaere-aus-nationalmannschaft-zurueck-56394846.bild.html>, (14.12.2018 tarihinde erişim sağlanmıştır)
- Bild.de, So bejubelt Erdoğan Presse jetzt Özil nach Rücktritt, <https://www.bild.de/politik/ausland/recep-tayyip-erdogan/tuerken-bejubeln-oezil-56400190.bild.html>, (14.12.2018 tarihinde erişim sağlanmıştır)
- Bild.de, Will Erdoğan mit Özil die EM 2024?, Rassismusvorwürfe an den DFB, <https://www.bild.de/sport/fussball/fussball-em-2024/will-erdogan-mit-oezil-die-em-holen-56418098.bild.html>, (13.12.2018 tarihinde erişim sağlanmıştır)
- Çoban, Barış, Medyanın Milliyetçi Söylemi: Medya, Öteki ve Şiddet, https://www.academia.edu/660730/Medyan%C4%B1n_Milliyet%C3%A7i_S%C3%B6ylemi_Medya_%C3%96teki_ve_%C5%9Eiddet (12.12.2018 tarihinde erişim sağlanmıştır)
- Die Welt Zeitung, “Es war nie das Thema, ein politisches Statement zu setzen”, <https://www.welt.de/sport/fussball/wm-2018/article177020302/WM-2018-Das-sagt-Ilkay-Guendogan-ueber-Eklat-mit-Recep-Tayyip-Erdogan.html>, 05.06.2018, (13.12.2018 tarihinde erişim sağlanmıştır)
- Hobsbawm, Eric J., (1992). 1780’den Günümüze Milliyetçilik: Program, MİT ve Gerçeklik (Çev. Osman Akınhay), <https://de.scribd.com/doc/273718623/Eric-J-Hobsbawm-1780-den-Gunumuze-Milletler-Ve-Milliyetcilik-pdf>, (12.12.2018 tarihinde erişim sağlanmıştır)
- Hurriyet.com.tr, Almanya Milli Takımı’ndan Mesut Özil geçti, <http://www.hurriyet.com.tr/sporarena/almanya-milli-futbol-takimindan-mesut-ozil-gecti-40905557>, (15.12.2018 tarihinde erişim sağlanmıştır)
- Hurriyet.com.tr, Arsenal teknik direktörü Emery’den Mesut Özil’e destek, <http://www.hurriyet.com.tr/sporarena/arsenal-teknik-direktoru-emeryden-mesut-ozile-destek-40907883>, (13.12.2018 tarihinde erişim sağlanmıştır)
- Hurriyet.com.tr, Başarısız olduğunda dışlandığını hisseden sadece Mesut Özil değil, <http://www.hurriyet.com.tr/avrupa/basarisiz-olunca-dislandigini-hisseden-sadece-ozil-degil-40909219>, (14.12.2018 tarihinde erişim sağlanmıştır)
- Hurriyet.com.tr, Göksel Gümüşdağ: Mesut Özil’e yapılan ırkçılıktır, ayrımcılıktır, <http://www.hurriyet.com.tr/sporarena/goksel-gumusdag-mesut-ozile-yapilan-irkciliktir-ayrimciliktir-40909611>, (15.12.2018 tarihinde erişim sağlanmıştır)
- Hurriyet.com.tr, Mesut Bakkal ”Mesut güzel bir duruş sergiledi”, <http://www.hurriyet.com.tr/sporarena/mesut-bakkal-mesut-guzel-bir-durus-sergiledi-40907565>, (12.12.2018 tarihinde erişim sağlanmıştır)

Hurriyet.com.tr, Mesut Özil'in kararı Avrupa'yı sarstı, <http://www.hurriyet.com.tr/dunya/ozilin-karari-avrupayi-sarsti-40905255>, (15.12.2018 tarihinde erişim sağlanmıştır)

Hurriyet.com.tr, Sporda ırkçılık bitmiyor, <http://www.hurriyet.com.tr/sporarena/sporda-irkcilik-bitmiyor-40906766>, (15.12.2018 tarihinde erişim sağlanmıştır)

Hurriyet.com.tr, Zonguldak'ta Mesut Özil tabelasının açılış töreni yapıldı, <http://www.hurriyet.com.tr/zonguldaktaki-mesut-ozil-tabelasinin-acilis-to-40906907>, (14.12.2018 tarihinde erişim sağlanmıştır)

Oishi, Yutaka, (2008). A Consideration of Media-Nationalism: A Case Study Of Japan after the Second World War. Keio Communication Review, <http://www.mediacom.keio.ac.jp/publication/pdf2008/yutakaoishi.pdf>, (15.12.2018 tarihinde erişim sağlanmıştır)

Özkırımlı, U. (2008). *Milliyetçilik Kuramları Eleştirel Bir Bakış*, Ankara: Doğu Batı Yayınları

Weeks, J. (1998). „*Farklılığın Değeri*“ *Kimlik*, İstanbul, Sarmal